

ΕΠΕΤΗΡΙΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΟΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΤΟΜΟΣ CΤ'

ΑΝΑΤΥΠΟΝ

ΜΑΡΙΑ ΜΙΧΑΗΛ - ΔΕΔΕ

ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΤΟΥ ΑΓΩΝΟΣ ΤΟΥ 1821
ΔΥΟ ΑΓΝΩΣΤΟΙ ΜΕΣΟΓΕΙΤΕΣ ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ

ΔΗΜΟΣ
ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ 1990

ΔΗΜΟΤΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΑΛΥΒΙΩΝ

ΔΗΜΟΣ
ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ

ΕΠΕΤΗΡΙΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΟΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΤΟΜΟΣ CΓ'

ΑΝΑΤΥΠΩΝ

ΜΑΡΙΑ ΜΙΧΑΗΛ - ΔΕΔΕ

ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΤΟΥ ΑΓΩΝΟΣ ΤΟΥ 1821
ΔΥΟ ΑΓΝΩΣΤΟΙ ΜΕΣΟΓΕΙΤΕΣ ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ

ΔΗΜΟΣ
ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ 1990

25/1/2013
11113
REF: 10353
ΔΔΕ ΜΙΧ

ΕΠΕΤΗΡΙΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ
ΣΤΕΡΕΟΜΥΔΙΚΩΝ
ΜΕΛΕΤΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ
ΑΝΑΤΥΛΟΝ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΑΛΥΒΙΩΝ
ΔΗΜΟΣ
ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ

ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΤΟΥ ΑΓΩΝΟΣ ΤΟΥ 1821 ΔΥΟ ΑΓΝΩΣΤΟΙ ΜΕΣΟΓΕΙΤΕΣ ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ

I

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΓΚΙΚΑΣ

Ἡ ἱστορία δὲν μπόρεσε νὰ σταθῇ δίκαιη ἀπέναντι σὲ ὄλους ὄσους τὴν ἔγραφαν. Τίποτε τὸ παράδοξο, ἀφοῦ τὰ ἄτομα ποῦ πλαισιώνουν τοὺς μεγάλους ἀρχηγούς, ὅσο γενναῖα κι' ἂν στάθηκαν εἶναι ἀμέτρητα, ἢ ἐντελῶς φυσικὰ ἐπισκιάζονται ἀπὸ τοὺς ἀρχηγούς αὐτοὺς καὶ παραμένουν στὴν ἀνωθυμία.

Αὐτὸ συνέβη καὶ μὲ πολλοὺς μαχητὲς τοῦ 1821 ποῦ ἔδρασαν στὰ Μεσόγεια τῆς Ἀττικῆς καὶ πρόσφεραν θυσιᾶς κι αἷμα γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση ἀπὸ τὸν τουρκικὸ ζυγὸ. Ἔμειναν ἀγνωστοί, χωρὶς ἀναφορὰ κι' ἀντιπροσωπεύονται ἀπὸ τὸν ἄγνωστο Στρατιώτη.

Σὲ αὐτὴ τὴ σιωπὴ γύρω ἀπὸ τὸ ὄνομά τους, συνετέλεσε καὶ μὴ γενικώτερη ἀντίληψη ποῦ εἶχαν οἱ Μεσογεῖτες, σχετικὰ μὲ τὸ χρέος τους ἀπέναντι στὴ σκλαβωμένη πατρίδα, τὴν ἀπλότητα τοῦ χαρακτήρα τους καὶ τοῦ ἥθους τῆς ζωῆς τους, ποῦ δὲν ἐπέτρεπε, χωρὶς δυσμενῆ σχόλια ἀπὸ τοὺς συμπατριῶτες τους, τὴν ἀναζήτηση τιμῶν καὶ τὴν ἀναγνώριση τῶν προσφερομένων ὑπηρεσιῶν πέρα ἀπὸ ἓνα σημεῖο. Ὅλα τὰ θεωροῦσαν φυσικὰ καὶ οἱ ἀγωνιστὲς τῆς Ἀκροπόλεως μὰ καὶ γενικώτερα τῆς Ἐπαναστάσεως δὲν ζήτησαν τελικὰ οὔτε αὐτὴ τὴν τιμητικὴ διάκριση τοῦ χαλκοῦ μεταλλίου ποῦ μὲ ἀρκετὴ γενναιοδωρία μοίραζε ὁ Ὄθων. Ἐλάχιστοι, ἄλλωστε, ζήτησαν σὰν ἀνταμοιβὴ γῆ, ἢ ὅποια καὶ τοὺς παραχωρήθηκε.

Ἀπὸ τοὺς λόγους αὐτοὺς, δὲν βρίσκονται οὔτε κἀν στοὺς καταλόγους τῶν διακριθέντων ἢ ἀπλῶς συμμετασχόντων στὶς μάχες αὐτές, καὶ ἡ ἐπίσημη σιωπὴ, ἔχει πέσει ἐπάνω τους βαρεῖα κι' αἰώνια.

Ὡστόσο γιὰ μερικούς, ἂν καὶ λείπουν οἱ ἐπώνυμες γραπτὲς ἀναφορὲς, μπορεῖ ἀκόμη σήμερα νὰ συλλεγοῦν στοιχεῖα καὶ νὰ σχηματισθῇ μιὰ εἰκόνα τῆς προσωπικότητάς καὶ τῆς δράσεώς τους μὲ ἀρκετὴ βασιμότητα.

Ἡ προφορικὴ παράδοση, οἱ γνώσεις γιὰ τοὺς προγόνους ὀρισμένων οἰκογενειῶν, τὰ τοπωνύμια, τὰ ὅποια συνδυαζόμενα καὶ ἐντασσόμενα σὲ γραπτὰ στοιχεῖα, ὅπως ἐκεῖνα τοῦ Καρῶρη γιὰ τὴν ἐπιδρομὴ τοῦ Κιουταχῆ

στά Μεσόγεια, δέν πρέπει νά περιφρόνηθοῦν σάν άναξιόπιστα, προκειμένου νά επιχειρηθῆ μία σκιαγράφηση άγνώστου, από έπίσημα γραπτά στοιχεΐα, άγωνιστοῦ.

Με αυτά τά στοιχεΐα, επιχειροῦμε τή σύνθεση τῆς εικόνας δύο τοπικῶν άγωνιστῶν τοῦ Ἐθανασίου Παπαγκίκα, από τὸ Κορωπί, πού έμεινε στοῦ περιθώριο τῆς ιστορίας, μὰ ὅμως βεβαιωμένα ὑπῆρξε, ὅπως καί τοῦ Γιάννη Ντάβαρη, έπονομαζόμενου Ζεμερζῆ, από τὸ Κορωπί, έπίσης.

Ἀρχίζουμε με δύο τοπωνύμια πού βρίσκονται πάρα πολὺ κοντὰ τὸ ένα με τὸ άλλο καί συνορεύουν αρκετὰ παράδοξα σὲ μία πολὺ μικρὴ έκταση, κάτι πού δέν εἶναι συνηθισμένο στὴν περιοχή τοῦ Κορωπιοῦ, τουλάχιστον. Πρόκειται για τὸ Μακελιάρη καί τὸ Κριεζῆ, πού βρίσκονται δεξιὰ στοῦ δρόμο πού ένώνει τὸ Κορωπί με τὴ λεωφόρο Σουνίου, στοῦ ὕψος τῆς σημερινῆς Ἁγίας Μαρίας καί πολὺ κοντὰ πρὸς τὴν παραλία. Μακελιάρη, σημαίνει σφαγὴ καί Κριεζῆ, μαῦρο καί μεταφορικὰ δυστυχισμένο κεφάλι. Οἱ τοποθεσίες αὐτὲς κόβονται από ένα χαμηλὸ βουνό, πίσω από τὸ ὅποιο στά δυτικά, ὑπάρχει ένα άλλο τοπωνύμιο ἢ Κοπρισεα ε Παπακόςτέσε, πού σημαίνει ἢ στάνη τοῦ Παπακώστα, καί ἢ ὅποια βεβαιωμένα άνήκει στους Παπακωσταίους (Παπακωνσταντίνου έπίσημως). Ἐκεῖ, στὴν πλαγιά τοῦ βουνοῦ, ὑπάρχει καί μία σπηλιὰ ὄχι πολὺ μεγάλη, ἀλλὰ αρκετὰ εὐρύχωρη για νά έξυπηρετεῖ σὲ ὄρες κακοκαιρίας τοὺς άγρότες πού βρίσκονται κοντά. Ἡ στάνη αὐτῆ, ἔχει περιέλθει στους Παπακωσταίους από τὸν προπάππο τοῦ τὸν Κωνσταντῖνο ἢ Ἄναγώστη Ἐθανασίου Παπαγκίκα καί άργότερα, ὅταν έγινε ὁ ἴδιος ιερέας, Παπακωνσταντίνου.

Σύμφωνα με ὅσα λένε οἱ παλαιότεροι ἀκόμη σήμερα (π.χ. Παναγιώτης Δήμας, ἀπόγονος άγωνιστοῦ κι' αὐτός), στὴν έπανάσταση τοῦ 21, ὅταν κατεβήκανε οἱ Τούρκοι νά κάψουν τὰ Μεσόγεια, τὸ Κορωπί εἶχε δύο ὄπλαρχηγούς. Τὸν Παπαγκίκα καί τὸν Γιάννη Ντάβαρη ἢ Ζεμερζῆ. Ὁ δεύτερος δέν εἶναι ὁ γνωστός άρχηγός από τὴν Παιανία, ἀλλὰ προφανῶς συγγενής, κι' έπονομάστηκε Ζεμερζῆς, δηλαδή με μαύρη καρδιά, γιατί φέρθηκε με πολλὴ άγριάδα έναντίον τῶν Τούρκων. Ὁ Ζεμερζῆς, εἶχε ἀναλάβει τὴ φύλαξη από τὴν βορειοανατολικὴ πλευρὰ κι' ὁ Παπαγκίκας από τὴν νοτιοδυτικὴ. Οἱ Τούρκοι προχώρησαν νοτιοδυτικά, κι' ὁ Παπαγκίκας τοὺς αντιμετώπισε στὸν Ξερέα, ένα σημεῖο ὅπου ένώνονται οἱ δρόμοι πού ὀδηγοῦν στοῦ Κίτσι δυτικά καί στὴν Ἁγία Μαρία, καί πρὶν ἀπ' αὐτὴν στοῦ Μακελιάρη καί τὸ Κριεζῆ νότια. Ἐκεῖ, λέγεται πὼς τοὺς αντιμετώπισε πολὺ γενναία καί νίκησε, ἀλλὰ κι' ἂν αὐτὸ εἶναι σωστό, θὰ έπρόκειτο ἀσφαλῶς για μιὰ σύγκρουση χωρίς μεγάλη σημασία ὡς πρὸς τὸ τελικὸ τῆς ἀποτελέσμα, γιατί εἶναι γνωστὸ πὼς οἱ έφιπποι τοῦ Κιουταχῆ δέν έφυγαν από τὴν περιοχή, ἀλλὰ έξακολούθησαν νά σφάζουν καί νά καῖνε.

Πάντως, μετὰ τὴ μάχη, ὁ Ἐθανάσιος Παπαγκίκας, πῆγε νά συναντή-

σει την οικογένειά του, τη γυναίκα του και τὰ τρία παιδιά τους, ηλικίας από πέντε ἐτῶν τὸ μεγαλύτερο και τὸ τελευταῖο προφανῶς μωρὸ ἀκόμη πολὺ, ὥστε νὰ βυζαίνει. Τὸ δεύτερο παιδί ἦταν κοριτσάκι και τὸ ἔλεγαν Ζωή. Δὲν γνωρίζουμε τὸ ὄνομα τοῦ πρώτου ἀγοριοῦ, ἐνῶ τοῦ μωροῦ ἦταν Κωνσταντῖνος.

Ὁ Παπαγκίκας εἶχε ἀσφαλίσει τὴν οικογένειά του, ὅπως ὅλοι οἱ Κορωπιῶτες ἔξω ἀπὸ τὸ χωριὸ σὲ κάποια κρυφώνα τῶν βουνῶν. Λογικά, θὰ πρέπει αὐτὴ ἡ κρυφώνα νὰ ἦταν ἡ στάνη του μετὰ τὴ σπηλιά της, ἀλλὰ δὲν ἦταν ἐπωσδῆποτε, γιατί ἡ σπηλιά πού λέγεται πὼς εἶχε ἐπιλεγῆ, πρέπει νὰ βρισκόταν στὴν πλαγιά τοῦ βουνοῦ πού κοιτάζει ἀνατολικά και πού ἀπὸ τὰ ριζὰ του ἀρχίζει ἡ περιοχή Μακελιάρη, ἀφοῦ μόνον ἀπὸ ἐκεῖ μπορεῖ κανεὶς νὰ βλέπει και τὸ Μακελιάρη και τὸ Κριεζῆ. Πραγματικά, ὑπάρχει και κάποια σπηλιά στὴν ἀνατολικὴ πλευρὰ και γιὰ κάποιο λόγο, εἶχε αὐτὴν ἐπιλέξει νὰ κρύψει τὴ γυναίκα του και τὰ τρία παιδιά τους. Πάντως ἐκεῖ, στὸν κρυφώνα, τοὺς συνάντησε, ἴσως γιὰ νὰ προφυλαχτῆ και ὁ ἴδιος μετὰ τὴν σύγκρουση πού εἶχε μετὰ τοὺς Τούρκους, πού ἡμῶς, ὅπως σημειώσαμε, ἦταν χωρὶς μεγάλη σημασία, χωρὶς κανένα σοβαρὸ στρατηγικὸ ἀποτέλεσμα, ὅπως εἰκάζουμε.

Θὰ πρέπει νὰ ἔμειναν ἐκεῖ τόσο, ὅσο νὰ ἐξαντληθεῖ ἡ προμήθεια τους σὲ νερὸ γιατί ὁ Παπαγκίκας ἀναγκάστηκε νὰ βγεῖ ἀπὸ τὴ σπηλιά, και νὰ ἀναζητήσῃ νερὸ στὸ κοντινὸ σχετικὰ πηγάδι τοῦ Ξερέα, ἐκεῖ ὅπου εἶχε δώσει και τὴ μάχη, ἐπειδὴ τὸ μεγάλο ἀγὼρι ἀρχισε νὰ παρουσιάζει σοβαρὰ σημεῖα ἀφυδατώσεως. Ἐδῶ, ἡ παράδοση διανοίξει κάπως τὴν πραγματικότητα, γιατί λέγεται πὼς πήρανε λίγο λασπόνερο ἀπὸ ἓνα μικροκοίλωμα, πού εἶχε κάνει τὸ πέταλο τοῦ ἀλόγου του και εἶχε κρατήσει λίγο νερὸ ἀπὸ τὴ βροχὴ, κι ἔδωσαν στὸ παιδί, μὰ δὲν ἦταν ἀρκετό. Δὲν πρόκειται, ὅμως, ὅπως μπορεῖ βέβαια νὰ εἰκασθεῖ κανεὶς, γιὰ τίποτε περισσότερο ἀπὸ τὴν ἔξαρση τοῦ τραγικοῦ παρομοίων περιπτώσεων, πού γίνεται πάρα πολὺ συχνά, μετὰ αὐτὴ τὴ λεπτομέρεια τῆς παραδόσεως.

Πάντως, ὁ Παπαγκίκας δὲν πέτυχε νὰ πάει ὡς τὸ πηγάδι. Δύο ἔφιπποι Τούρκοι φάνηκαν ὅταν κατέβηκε ἀπὸ τὴν πλαγιά, και ἀνοιχτὸ ὅπως ἦταν τὸ τοπίο ἐκεῖ, τὸν εἶδαν και τὸν σκότωσαν. Ἐκοψαν τὸ κεφάλι του κι ὁ ἓνας ἀπ' αὐτούς, τὸ ἔδωσε στὴ σέλλα τοῦ ἀλόγου του, ἀπὸ τὰ μακρὰ μαλλιά. Καθὼς ὅμως ἔτρεξε τ' ἄλογο, φαίνεται πὼς τὸ κεφάλι δὲν ἦταν καλὰ δεμένο κι ἔπεσε λίγο πιὸ πέρα ἀπὸ τὸ σημεῖο τοῦ σκοτωμοῦ. Ἡ γυναίκα του, ἡ ὁποία παρακολουθοῦσε ἀπὸ τὸν κρυφώνα τῆς πλαγιᾶς ὅσα συμβαίνουν, μετὰ τὸ θάρος τῆς Μεσογειτίσας, κατέβηκε, μάζεψε τὸ σῶμα και τὸ κεφάλι και τὰ ἔθαψε. Δυστυχῶς, τὸ ὄνομα αὐτῆς τῆς γενναίας χωριάτισσας, δὲν τὸ θυμᾶται ἡ οικογένεια τῶν ἀπογόνων σήμερα, ὅτε μπορεῖ νὰ εἰκασθεῖ, γιατί δὲν ἦταν ἀπαράβατη συνήθεια νὰ δίνεται στὸ πρῶτο κορίτσι - ἐγγόνα, τὸ

ονομα τῆς γιαιγιᾶς. Εἶναι βέβαιο ὅμως πὼς δὲν ἦταν Κορωπιώτισσα, ἀλλὰ Κουβαριώτισσα, κι' ἀκόμη σήμερα ἔτσι δικαιολογεῖται ἡ κατοχὴ κτημάτων στὴν περιοχὴ Κουβαρᾶ ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους.

Τὰ τοπωνύμια *Μακελιάρη* καὶ *Κριεζῆ*, ἔχουν ἐκεῖ τὴν προέλευσὴ τους. Ἡ μικρὴ περιοχὴ, ὅπου σκότωσαν τὸν Παπαγκίκα, ἑνομάστηκε *Μακελιάρη*. Καθοριζόταν μάλιστα πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια καὶ τὸ σημεῖο ἀκριβῶς, ὅπου ἔγινε ἡ σφαγὴ ἀπὸ τὸ κόκκινο χρῶμα ποὺ εἶχε ἐκεῖ τὸ χῶμα καὶ ξεχώριζε ἀπὸ τὸ ἄλλο. Ἐκεῖ ποὺ ἔπεσε τὸ κεφάλι του, ἑνομάστηκε *Κριεζῆ*.

Ποὺς ἀκριβῶς ἦταν ὁ Ἀθανάσιος Παπαγκίκας σὰν ἀγωνιστικὴ προσωπικότητα δὲν γνωρίζουμε. Δὲν γνωρίζουμε οὔτε τὸ ὄνομα τοῦ πατέρα του, ἀλλὰ θὰ πρέπει νὰ ἦταν Γκίκας καὶ πιθανώτατα ἱερέας. Ἡ οἰκογενειακὴ παράδοση τὸν θέλει νὰ ἔχει ἔρθει στὸ Κορωπὶ ἀπὸ τὸν Ὠρωπὸ καὶ ἐκεῖ νὰ κατέβηκε ἴσως ἀπὸ τὴν Ρουμανία. Δὲν εἶναι ἀπίθανο τὸ τελευταῖο. Ἡ ἐποχὴ τῆς προπαρασκευῆς τοῦ ἀγῶνος γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση εἶχε ἀρχίσει μὲ τὴ Φιλικὴ Ἑταιρία στὰ βόρεια καὶ οἱ Γκικαῖοι στὴ Ρουμανία εἶχαν γενναία συμμετοχὴ. Πάντως, ὅπως κι' ἂν εἶναι τὸ πρᾶγμα, μὲ τὴ βοήθεια παλιῶν συμβολαίων, μπορούμε νὰ καθορίσουμε ἀκριβῶς πολλὰ ἀπὸ τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας του, νὰ βεβαιωθοῦμε πὼς ὄχι ὁ ἴδιος, ἀλλὰ ὁ πατέρας του ἦταν αὐτὸς ποὺ ἔδωσε τὸ ὄνομα Παπαγκίκας ἢ κάποιος πρόγονός του καὶ νὰ τὸν ξεχωρίσουμε ἀπὸ τὸν νεώτερο Παπαγκίκα, μὲ τὸν ὁποῖο ἀκόμη καὶ οἱ ἀπόγονοί του τὸν εἶχαν ταυτίσει, χωρὶς καὶ νὰ μποροῦν νὰ ξεκαθαρίσουν πολλὰ πράγματα καὶ νὰ τὰ τοποθετήσουν χρονολογικὰ σωστὰ (πρᾶγμα ποὺ προσωπικὰ μὲ ὀδήγησε καὶ σὲ περισσότερὸ προσεκτικὴ ἔρευνα, ὥστε νὰ ἀναθεωρηθοῦν τὰ σημεῖα αὐτὰ στὸ σχετικὸ κείμενο ποὺ δημοσιεύτηκε στὴ *Συμβολή - Περιοδικὴ ἔκδοση Ἑπιμορφωτικοῦ Συλλόγου Παιανίας*, τεύχ. 13, μὲ τὸν τίτλο : *"Άγνωστοι Μεσογειτες Ἀγωνιστές τοῦ 21)*.

Ἀπὸ συμβόλαια ποὺ βρέθηκαν μετὰ τὴν δημοσίευση τοῦ πιδὸ πάνω κειμένου γνωρίζουμε πὼς ὁ Κωνσταντῖνος Ἀθανασίου Παπαγκίκας, ὁ μικρότερος γιὸς ποὺ ἐπέζησε, ὅπως καὶ ἡ ἀδελφὴ του Ζωὴ, ἐνῶ τὸ μεγαλύτερο ἀγόρι πέθανε, εἶχε θεῖους καὶ θεῖες τοὺς Δῆμο, Σοφία, Κατερίνα, Πέτρο, Νικολό, Γιάννη Παπαγκίκα, πάντες γεωργοκτηματῖαι καὶ κάτοικοι Κορωπῆς, χωρίου τῆς Ἀττικῆς ἐν τῷ Δήμῳ Κρωπίας συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ Ἀναγνωστη Ἀθανασίου Παπαγκίκα, ὁ ὁποῖος καὶ ὑπογράφει ἄλλοτε σὰν Ἀναγνώστης Ἀθανασίου Παπαγκίκας, ὅταν προφανῶς ἔχει γίνει πιά Ἀναγνώστης, κι' ἄλλοῦ σὰν Ἀναγνώστης Ἀθανασίου Γκίκας, ἐνῶ στὸ συμβολαιογραφικὰ κείμενα ἀναγράφεται πάντοτε σὰν Ἀναγνώστης Ἀθανασίου Παπαγκίκας καὶ σημειώνεται, μάλιστα, πὼς εἶναι ἀνεψιὸς τῶν ἄλλων ἀναφερομένων Παπαγκίκα (Συμβολαιογράφος Διονύσιος Σουρμελῆς, ἀριθμὸς εὔρετηρίου 715 καὶ συμβολαιογράφος Θεόδωρος Γρυπάρης, ἀρ. εὔρ. 3358 τῆς 18/1/1848). Ἀπὸ ὄλους αὐτούς, ὅμως, μόνον τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἰωάν-

νη Παπαγκίκα έντοπίζουμε και μία άλλη οίκογένεια, χωρίς νά γνωρίσουμε ποιού από τούς Δῆμο, Πέτρο, Νικολό είναι απόγονοι.

Ώστόσο μπορούμε με απόλυτη ακρίβεια νά προχωρήσουμε με τούς έπιζήσαντες απογόνους του 'Αθανασίου Παπαγκίκα και νά βεβαιώσουμε έτσι την ύπαρξή του, την προσωπικότητά του κάπως σάν πολεμιστού του 21 και νά ταυτίσουμε τά όσα λέγονται από τούς λίγους ήλικιωμένους, πού ακόμη ζοϋν και είχαν ένδιαφέρον για τά παλιά του χωριού, με εκείνα πού γνωρίζουν οί απόγονοι του 'Αθανασίου, πού έτυχε νά είναι άνθρωποι, οί όποιοι δημιούργησαν, και συνέχισαν νά διατηροϋν την εξέχουσα θέση στην κοινω-νία του χωριού τους.

"Όπως σημειώσαμε και πιο πάνω, επέζησαν δύο από τά τρία παιδιά του 'Αθανασίου Παπαγκίκα, ή κόρη του Ζωή κι' όπως την έλεγαν χαρακτη-ριστικά Ζωίτσα και ό Κωνσταντίνος, πού αργότερα έγινε 'Αναγνώστης μιá κι' όπως φαίνεται είχε κατά νοϋ νά συνεχίσει την ιερωσύνη πού είχε και ό πρόγονός του Παπαγκίκα. Καμμία απολύτως άμφιβολία πώς ό 'Αναγνώ-στης και ό Κωνσταντίνος είναι τό ίδιο πρόσωπο και ή μικρή του ιστορία τῆς σύντομης ζωῆς του, είναι ακόμη πάρα πολύ νωπή, άφοϋ ή γυναίκα του, πέθανε σε βαθειά γεράματα, αρκετά μετά τά ένενῆντα της στα 1915 και τά δισέγγονά της άκουσαν πολλές λεπτομέριες τῆς ζωῆς του από τά ίδια της τά χείλη, ώστε νά τις διηγοϋνται ακόμη σήμερα αναλλοίωτες από την πα-ρέμβαση τρίτων, την άλλαγή πού επέρχεται από στόμα σε στόμα με τό πέ-ρασμα του χρόνου.

Θά ασχοληθοϋμε λίγο και με τόν Κωνσταντίνο, για δύο λόγους. Πρώ-τον, διότι με τά χρονικά σημεία τῆς ζωῆς του, θά φτάσουμε πολύ εύκολα στην εποχή πού ό Κιουταχῆς, εξαπέλυσε τούς έπίππους του στα Μεσόγεια κι' έπραξε όσα περιγράφει ό Καρώρης. Δεϋτερο διότι ή ιστορία του 'Αθα-νασίου κι' ό τραγικός του θάνατος, φυσικά και άβίαστα μπορεί νά θεωρηθεῖ σάν ένα συμβάν τῆς θηριωδίας του Κιουταχῆ, αλλά και του τρόπου πού άν-τέδρασαν οί Μεσογειῆτες. Τρίτο, διότι ό Κωνσταντίνος από 'Αναγνώστης έγινε τελικά ιερέας, έχοντας στό μεταξύ διατηρήσει τό ύφος τῆς κοινωνι-κῆς του θέσεως μέσα στό χωριό του. Τέλος, διότι ή μνήμη του είχε παραμεί-νει πολύ ζωηρή και τόν έφερε σάν έναν άνθρωπο αϋστηρό, δίκαιο και συμβι-βαστικό, όμως άφιλοκερδή κι' εργατικό μαζί, πράγμα πού έγγραῦται και την ειλικρίνεια με την όποία είχε μιλήσει στην γυναίκα του για τόν πατέ-ρα του. 'Ακόμη διότι και ή γυναίκα του άφησε σεβαστή μνήμη όχι μόνον, διότι και αϋτή κόρη ιερέως, όπως κι' αδελφή άλλου ιερέως και ή ίδια σύζυ-γος ιερέως είναι φυσικό νά την βλέπουν όλοι με σεβασμό, αλλά γιατί σάν χήρα με τέσσερα παιδιά, εργάστηκε σκληρώτατα, έγινε άντρας και γυναίκα μαζί του σπιτιού σύμφωνα με την τοπική έκφραση και κατάφερε την άρκε-

τά ακόμη άγρια εκείνη εποχή να τὰ βγάλει πέρα, ν' αποκαταστήση τὰ παιδια της.

Αυτά της άλλωστε τὰ προτερήματα, φαίνεται πώς ήσαν κι' ό λόγος πού ό 'Αναγνώστης Παπαγκίκας, άν και είχε δελεαστικώτερη πρόταση πάλι από ιερέα για τήν κόρη του, με πολύ μεγάλη περιουσία και τουλάχιστον του ίδιου κοινωνικοῦ κύρους με εκείνο του Παπασιδέρη, προτίμησε τήν κόρη του δεύτερου, τή Σοφία.

Μετά τόν γάμο του έγινε ιερέας, και χειροτονήθηκε στην 'Αγία Ειρήνη, κι' από 'Αναγνώστης Παπαγκίκας, έγινε Παπακωνσταντίνου. Οί απόγονοι του άλλαξαν φυσικά κι' αυτοί όνομα κι' από Παπαγκίκας ξεχώρισαν πλέον με τó νέο όνομα του Παπακωνσταντίνου, Παπακώστα στο λαϊκώτερο κι' έτσι παρέμειναν μέχρι σήμερα οί από άρρενογονία τών δύο άγοριών του, Μήτρου και Γιώργη.

Προχωρούμε στην χρονολογική σειρά για να φτάσουμε στον θάνατο του πατέρα του 'Αθανασίου, ξεκινώντας από τó συμπτωματικό γεγονός του θανάτου του Παπακώστα σε ηλικία γύρω στα τριαντατρία του, από πτώση από τó ζωό πού τόν έφερε από λειτουργία στον 'Αγιο 'Αθανάσιο τής Παιανίας, όταν τó τελευταίο του παιδι ή Μαρία (αργότερα σύζυγος Λαζάρου Μιχαήλ, φυγάδα από τó Κρέσπανι τής Κορυτσάς) ήταν μόλις έξη μηνών.

'Η Μαρία πέθανε τόν Ιούλιο του 1942 και φερόταν σαν γεννημένη γύρω στα 1859 με 60. Δεν υπήρχαν ληξιαρχικές πράξεις τότε και δεν μπορούμε ακριβώς να γνωρίζουμε. Έτσι και τó χαραγμένο 1860 στο μνήμα της είναι ίσως στρογγυλοποιημένο και κατά προσέγγιση, αφού έλεγαν τὰ παιδια της πώς ήταν λίγο πιο πάνω από τὰ όγδόντα δύο της όταν πέθανε. Με τó θάνατο του Παπακώστα, γύρω στα τριάντα τρία του, καθορίζεται ή γέννησή του γύρω στα 1825 με 26, πράγμα πού δικαιολογεί και τόν χαρακτηρισμό βυζαντινικό όταν σκότωσαν τόν πατέρα του. Έτσι με τόν καθορισμό τής βρεφικής ηλικίας του Παπακώστα, φτάνουμε και στα γεγονότα πού εξέλιχθηκαν στα Μεσόγεια με τήν επίδρομή του Κιουταχί.

"Όσο για τις περιγραφές πού κάνει ό Καρώρης για τήν επίδρομή αυτή, βρίσκεται σε απόλυτη συμφωνία με τὰ λεγόμενα πώς τόν συνάντησαν δύο Τουρκοί καθαλλαραίοι, τόν σκότωσαν και του έκοψαν τó κεφάλι, γιατί είναι γνωστό πώς επαιρναν ειδική άμοιβή για κάθε έλληνικό κεφάλι πού πήγαιναν σαν δείγμα τής εκκαθαριστικής τους δραστηριότητας.

"Όλοι οί άναφερθέντες Παπαγκίκα, δηλώνουν στα συμβόλαια άγνοια γραμμάτων και ό Πέτρος με τόν Νικολό και άγνοια τής καθομιλουμένης, γι' αυτό και χρησιμοποιείται διερμηνέας. Να είναι αυτό άραγε μιá απόδειξη πώς πράγματι οί πρώτοι Παπαγκίκα κατέβηκαν από τήν Ρουμανία και δεν γνώριζαν τουλάχιστον αρκετά καλά έλληνικά και ιδίως τὰ έλληνικά τών συμβολαιογραφικών πράξεων ή δεν τὰ γνώριζαν καλά γιατί δεν τὰ μιλού-

σαν παρά ελάχιστα και ή προτίμηση ήταν στα άρβανίτικα ; Πάντως φαίνεται κάπως περίεργο, αν ο πατέρας τους ήταν ιερέας, να μην είχαν μάθει ούτε την ύπογραφή τους να βάζουν και να χρησιμοποιείται αντί γι' αυτήν ο γνωστός σταυρός. Έξαιρέση αποτελούσε βέβαια ο 'Αναγνώστης Παπαγκίκας που υπέγραφε μάλιστα με αρκετά καλά γράμματα ταχυγραφίας κι' έδειχνε εξάσκηση στο γράψιμο. Αύτος όμως στην παιδική του ηλικία είχε ήδη όλη την εύχθεια να μάθει γράμματα, αφού το ελληνικό κράτος είχε συστήσει κι ελεύθερα πλέον λειτουργούσαν σχολεία. Δεν αποκλείεται από το γεγονός αυτό και από το ότι έγινε ιερέας, να επήλθε και ή σύγχυση ανάμεσα σε αυτόν, τον πρωτεξάδελφόν του Σιδέρη, γιου του Γιάννη, επίσης ιερέα, ο οποίος, όμως, επειδή ήδη υπήρχε Παπασιδέρης, ο μετέπειτα πεθερός του 'Αναγνώστη, δεν έγινε Παπασιδέρης, αλλά παρέμεινε Παπαγκίκας και έντελώς έσφαλμένα θεωρείται αυτός σαν όπλαρχηγός που συγκρούστηκε με ομάδα από το στράτευμα του Κιουταχί.

Είναι απόλυτα βέβαιο πώς ο νέος αυτός Παπαγκίκας, ο Σιδέρης, είναι γιός του 'Ιωάννη, που αν πράγματι ο Σουρμελής στο συμβόλαιο αναφέρει τα όνόματα τής οικογένειας κατά σειράν ηλικίας, είναι ο νεώτερος από όλους τους αδερφούς και τις αδερφές, που επέζησαν του 'Αθανασίου και για τον όποιο δεν μπορούμε να ξέρουμε τίποτα σχετικά με τη σειρά γεννήσεώς του σε σχέση με τα άλλα του αδέρφια. Πάντως τον 'Ιωάννη τον βρίσκουμε και σε συμβόλαιο του Ιωάννου Γ. Λάσκαρη, έτους 1863, όταν ο Παπακώστας, ο άνεψιός του, έχει ήδη από τετραετίας πεθάνει. Αυτό μās κάνει να εικάσουμε πώς ίσως να μην υπήρχε και μεγάλη διαφορά ηλικίας ανάμεσα στον Παπακώστα και τον Σιδέρη Παπαγκίκα, αλλά όπωσδήποτε αποκλείεται να ήταν ο όπλαρχηγός ο δεύτερος. Οί απόγονοί του ισχυρίζονται ότι μέχρι πριν λίγα χρόνια είχαν σπίτι τους ένα βραβείο, χαρτί, του 'Οθωνα, αλλά δεν θυμούνται για ποιόν ήταν. Ίσως για τον 'Ιωάννη που καθόλου δεν αποκλείεται να πήρε μέρος στις μάχες για την άπελευθέρωση τής 'Ακροπόλεως κ.λ., όπως συνέβη με πολλούς Κορωπιώτες. Δεν βρέθηκε όμως και κανένα από τα παράσημα αυτά για Παπαγκίκα στους σχετικούς καταλόγους, μα αυτό δεν σημαίνει πολλά, γιατί είναι γνωστή ή άκαταστασία που επεκράτησε κατά την καταγραφή τους.

Αυτό είναι μεγάλο κρίμα, διότι αν υπήρχε κάτι τέτοιο, με περισσότερη βασιμότητα κι' όχι μόνον από την παράδοση και την ιστορία τής οικογένειας Παπαγκίκα, θα βεβαιωνόταν ποιός ήταν ο όπλαρχηγός ή πόσοι άλλοι πήραν μέρος στους αγώνες αυτούς. Εκείνος πάντως που δεν πήρε όπωσδήποτε είναι ο φερόμενος Σιδέρης, που τίποτε δεν δικαιολογεί λογικά μία τέτοια δραστηριότητα από λόγους ηλικίας, αν όχι τίποτε άλλο. 'Αντίθετα ή τραγική ιστορία του 'Αθανασίου, που το επώνυμό του ήταν Παπαγκίκας κι' όχι Γκίκας απλώς, όπως νομιζόταν πριν βρεθούν τα συμβόλαια, ο τόπος

όπου λέγεται πώς έδωσε τή μάχη, ό κρυφώνας του και τέλος εκεί όπου σφαγιασθήκε, δικαιολογούν νά είναι αυτός ό όπλαρχηγός πού είχε συγκινήσει τήν κοινωνία του χωριού του.

Πρέπει ακόμη νά σημειωθεί πώς άλλη οικογένεια Παπαγκίκα δέν υπάρχει στο Κορωπί, για νά επέλθει περισσότερη σύγχυση. Βεβαιωμένα όλοι οι Παπαγκίκα κι ακόμα πολλοί από τους Γκίκα άπλώς, άνήκουν σε μία αρχικά οικογένεια ή όποια με τά πολλά παιδιά πού είχε κάθε γιός και τά τόσα χρόνια πού πέρασαν άπλώθηκε κι' ακόμα χωρίστηκε σε Παπαγκίκα και Παπακωνσταντίνου και άπλώς Γκίκα, πού θά ήταν ό πρώτος γεννάρχης σε πολλές οικογένειες, πού τουλάχιστον όσο ζούσαν οι παππούδες τών σημερινών πενηντάρηδων στην ηλικία, δέν είχαν πάψει καθόλου νά θεωρούνται συγγενείς μεταξύ τους.

II

ΓΙΑΝΝΗΣ ΝΤΑΒΑΡΗΣ - ΖΕΜΕΡΖΗΣ

Ένας ακόμη όπλαρχηγός Μεσογείτης πού δέν πέρασε στην ιστορία, είναι και ό Γιάννης Ντάβαρης πού έπονομάζεται και Ζεμέρζης δηλ. μαυρόψυχος, ακριβώς για τήν ανδρεία του και τήν σκληρότητα με τήν όποια πολεμούσε έναντιόν τών Τούρκων.

Για τήν άπώτερη καταγωγή του αγωνιστή αυτού δέν γνωρίζουμε ακόμη πολλά. Τό γενεαλογικό δέντρο τών Νταβαράιων έχει αρχίσει νά ξεκαθαρίζεται με τις έρευνες και τις μελέτες κυρίως του Κώστα Πρίφτη, γιατρού και ιστοριοδίφη από τήν Παιανία. Οι Κορωπιώτες Νταβαράιοι έχουν αρκετά καλά καταμετρηθεί και τοποθετηθεί από άποψη οικογενείας και καταγωγής, αλλά αρκετά παράδοξα δέν έχει ακόμη έντελώς ξεκαθαριστεί ποιος είναι αυτός ό Ζεμέρζης, οι άπόγονοι του όποίου άπωσδήποτε υπάρχουν ακόμη σήμερα στο Κορωπί και τήν Βάρη. Είναι όμως γνωστό πώς πρόκειται για συγγενή τών άλλων Νταβαράιων του Κορωπιού, οι όποιοι και είχαν από πάντοτε καλή περιουσία και έθεωρούντο νοικοκυραίοι πρώτης σειράς, αν και οι άπόγονοι του Ζεμερζή δέν ανήκαν στην κοινωνικοοικονομική αυτή τάξη. Όλόκληρη ή οικογένεια τών Νταβαράιων, έξ άλλου, τών Κορωπιωτών και τών Λιοπεσιωτών, θά πρέπει νά έχει κοινό γεννάρχη και νά διασπάστηκε άργότερα καθώς τά μέλη της πλήθαιναν. Ίσως ή ύπόθεση πώς αρχικά οι Νταβαράιοι είχαν εγκατασταθεί στον Καρελά, τοποθεσία πού βρίσκεται άνάμεσα στα δύο χωριά, τό Κορωπί και τό Λιόπεσι, είναι σωστή και βοηθά πολύ τήν δικαιολογία τής διασπάσεως της, με εγκαταστάσεις άλλων στο Λιόπεσι κι' άλλων στο Κορωπί. Μετοικήσεις, πού δικαιολογούνται κι' από τό γεγονός πώς στον Καρελά δέν υπήρχε χωριό και ήταν φυσικό τελικά νά

προτιμήσουν την ἐγκατάστασή τους στὰ τόσο γειτονικά και μεγάλα μάλιστα χωριά, πρᾶγμα πού συνέφερε ἀπὸ κάθε ἀποψη και μάλιστα τὴν ἐποχὴ πού ἔχι μόνον οἱ κατακτητές, ἀλλὰ και διάφορα ἄλλα στοιχεῖα κακοποῖα μπορούσαν νὰ τοὺς ἐνοχλοῦν και νὰ τοὺς βρίσκουν ἀνυπεράσπιστους στὴν ἀπομόνωσή τους.

Τὴν ὑπόθεση πὼς πρόκειται γιὰ τὴν ἴδια ἀρχικά οἰκογένεια, τὴ σειριὰ ἢ φισ(φύση) ὅπως λένε τὸ γένος οἱ Μεσογεῖτες, τὴν ἐνισχύει πιθανώτατα και ἓνα ἄλλο γεγονός. Πρόκειται γιὰ τὴ σειρὰ, τὴ συνέχεια μᾶλλον τῶν ἀριθμῶν δύο Νταβαραίων, πού ὑπάρχει στὰ Μητρῶα τῶν κατὰ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα στρατιωτῶν. Οἱ δύο αὐτοὶ Νταβαραῖοι εἶναι ὁ Ἰωάννης μὲ ἀρ. 10879 και ὁ Σταμάτης μὲ ἀρ. 10880.

Ὁ Ἰωάννης (πού μὲ κανένα τρόπο δὲν πρέπει νὰ ταυτιστῆ μὲ τὸν γνωστὸ ὄπλαρχηγό, πού ἔχει ἀριθ. Μητρώου 8600 και εἶναι ἀξιωματικός κι' ἔχι στρατιώτης) εἶναι ἀπὸ τὸ Λιόπεσι, σύμφωνα πάντοτε μὲ τὰ στοιχεῖα τοῦ μητρώου, ἐνῶ ὁ Σταμάτης, εἶναι Κορωπιώτης σύμφωνα μὲ τὰ ἴδια στοιχεῖα. Τοῦ δεύτερου μάλιστα αὐτοῦ Ντάβαρη ἰχνηλατήθηκε ἡ Κορωπιώτικη καταγωγὴ ἀπὸ τὸν Κ. Πρίφτη. Εἶναι λογικὸ νὰ εἰκάσουμε πὼς ἔγινε κάποια ἐνέργεια ἀπὸ κοινοῦ ἀπὸ τοὺς δύο αὐτοὺς Νταβαραῖους, συναγωνιστὲς στὸν ἱερὸ ἀγῶνα, γιὰ νὰ ζητήσουν τὴν ἠθικὴ τουλάχιστον ἀμοιβή τους. Κάτι ἰδιαιτέρο πρέπει νὰ τοὺς συνέδεε και πῆγαν μαζί, κάποια στενὴ ἐπαφὴ κοατοῦσαν μεταξύ τους. Εἶναι λιγώτερο πιθανὴ ἡ σύμπτωση, μιὰ και δὲν βρίσκουμε στὴ σειρὰ τῆς ἐγγραφῆς ἄλλων συνωνύμων ἀγωνιστῶν, ὅπως τῶν Γκίκα π.χ. ἀλλὰ δὲν μπορούμε και νὰ τὴν ἀποκλείσουμε, βέβαια, ἐντελῶς.

Ὁ Γιάννης Ντάβαρης - Ζεμερζήδης, πάντως, δὲν ταυτίζεται μὲ κανέναν ἀπὸ τοὺς ἄλλους Γιάννηδες και δὲν βρίσκεται στὰ σχετικὰ μητρῶα. Εἶναι φανερὸ πὼς δυστυχῶς δὲν ἐνδιαφέρθηκε γιὰ καμμιά ἀμοιβή, ἢ πὼς πέθανε νωρίς. Αὐτὸ μαρτυρεῖ και ἡ ἀπουσία του ἀπὸ τὰ μητρῶα, ὅπως ἄλλωστε και τοῦ Θανάση Παπαγκίκα, πού σφαγιάσθηκε ἀκόμη ἐνωρίτερα και δὲν ἐπέζησε τῆς ἀπελευθερώσεως, ἀλλὰ ἀκόμη ἴσως και ἡ οἰκονομικὴ του κατάσταση. Γιὰ τοὺς ἄλλους Κορωπιῶτες Νταβαραῖους ὑπάρχουν στοιχεῖα ἀμοιβῆς τῶν ὑπηρεσιῶν τους, ἔχι μόνον ἠθικῆς, ὅπως ὑπάρχουν και γι' ἄλλους ἀγωνιστὲς. Γιὰ τοὺς Ζεμερζήδες δὲν ὑπάρχουν τέτοια στοιχεῖα, οὔτε και γιὰ τοὺς Παπαγκικαίους (Παπακωνσταντιναίους μετά). Κάποια ἀόριστη πληροφορία ὑπάρχει, ὅπως εἶπαμε, γιὰ τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἰωάννη Παπαγκίκα, πὼς εἶχαν ἓνα χαρτὶ τοῦ παπποῦ, βραβεῖο, ἀλλὰ χάθηκε. Αὐτὸ δὲν σημαίνει πολλά, μιὰ κι' οὔτε καν γιὰ ποῖον παπποῦ ἦταν τὸ βραβεῖο κ.λ. ξέρουμε. Ἴσως ἐδῶ πρέπει νὰ ψάξουμε στοὺς Γκίκα ἀπλῶς. Κι' ὡστόσο, ἐνῶ ἔτσι ἔχουν τὰ πράγματα ἀπὸ πλευρᾶς στοιχείων γραπτῶν, ἔχι μόνον ὑπάρχει ἀκόμη σήμερα ἡ οἰκογένεια τῶν Ζεμερζήδων, ἀλλὰ ἡ μνήμη τοῦ Γιάννη παραμένει ζωντανή, ἡ παλληκαριά του κι' ὁ πατριωτισμὸς του θαυ-

μαστός. Φέρεται πάντοτε σάν ό ένας από τους δύο όπλαρχηγούς, πού αντίμετώπισαν τους άντρες του Κιουταχί, όταν εισέβαλαν στα Μεσόγεια. Ό Παπαγκίκας είχε πιάσει, όπως λένε πάντοτε, την νοτιοδυτική πλευρά κι' όπως δείχνουν τα δύο τοπωνύμια του Μακελιάρι και του Κριεζή που σχετίζονται με την σφαγή του, είναι σωστό αυτό που λέγεται. Ό Ζεμερζής είχε την βορειοανατολική. Ό πρώτος, ό Παπαγκίκας, είχε σύντομη δράση, μια κι' ό θάνατός του ήταν τόσο πρόωρος. Ό Ζεμερζής, πάντως, κι' αν δεν έζησε πολύ για να φτάσει την εποχή που δίνονταν οι άμοιβές και να περάσει έτσι ίσως στα μητρώα, είχε δράση μεγαλύτερης διάρκειας. Έξακολούθησε να φέρεται σάν αρχηγός από την παράδοση και μετά τον Παπαγκίκα, που φαίνεται τον αντικατέστησε ό Κώστας Πέτρο - Δήμας. Και σύμφωνα με την παράδοση οι δύο αυτοί πολεμιστές της έλευθερίας εξακολούθησαν να πολεμούν κι' έξω από την Άττική, όπου τους καλούσε ή ανάγκη του Άγώνος και μάλιστα, λέει ακόμη ή προφορική παράδοση, πως ενώ πολεμούσαν γενναία κι' ακούραστα, δεν έπαθαν τίποτα στις μάχες γιατί είχαν άπάνου τους τίμιο ξύλο.

Τό θέμα των Νταβαραίων είναι γενικότερα αρκετά μπλεγμένο. Φαίνεται πως ή οικογένεια, ή γενιά των Νταβαραίων ήταν πολυπληθής. Οι απόγονοι της φυσικά ακόμη πολυπληθέστεροι. Προσωπικά συνάντησα στην Αυστραλία απόγονους, που φάχουν να βρουν τη θέση τους μέσα στο οικογενειακό τους δέντρο, μέσα στη γενιά τους, που έχουν χάσει τη συνέχεια, μια και ό άμεσος πρόγονός τους είχε πάει από την Αίγυπτο στην Κατερίνη Πιερίας, όπου και έκανε νέα οικογένεια. Οι Νταβαραίοι της Άθήνας παραμένουν κι' αυτοί ένα ερωτηματικό. Γνωρίζουμε ήδη περισσότερους από έναν Γιάννη (λιγώτερο μπλεγμένα είναι με τους Παπαγκικαίους, Παπακωσταίους, Παπασιδέρηδες και Παπαγιάννηδες, που άνήκουν σε δυο αρχικά οικογένειες, οι όποιες και συγγένεψαν με τον γάμο του Παπακώστα με την κόρη του Παπασιδέρη, Σοφία). Πάντως δικαιώνεται ό πληθυντικός του Μακρυγιάννη για τους Νταβαραίους, που έφύλαγαν από την πρώτην πόρταν του κάστρου έως τό Λιοντάρι. Κι' ακόμα τα όσα ειπε για τον γνωστό αρχηγό των Μεσογειτών τον Γιάννη Ντάβαρη και τους έδικούς του.

Δύσκολο είναι να βρεθεί ή προέλευση του όνόματος Ντάβαρης. Σάν όνομα δεν είναι άγνωστο στην Βόρειο Ήπειρο, από όπου κατέβηκαν και οι Μεσογειτες. Ήταν λάθος ή πληροφορία την όποία είχαμε πάρει και γράψει με τη σειρά μας, πως τό όνομα δεν ήταν εκεί γνωστό. Τό σημειώνουμε, γιατί έχει διατυπωθή ή άποψη, πως ίσως ή αρχική κατάγωγή να ήταν τουρκική. Όστόσο δεν μπορέσαμε να έτυμολογήσουμε τό όνομα. Τί σημαίνει Ντάβαρης (Δάβαρης έζελληνισμένο); Τό μόνο που μπορέσαμε να βρούμε στο άλβανικό λεξικό είναι τό ρήμα νταβαρίσ, που σημαίνει αναστατώνω, φέρνω σύγχυση κ.λ. Ήσως να είναι από εκεί ή ρίζα. Άνήσχυοι άνθρωποι

οί Νταβαραίοι, φαίνεται πώς την εποχή του αγώνα, πραγματικά δέν άφηναν δυò πέτρες μαζί. Μά και αν ακόμη το όνομα έχει σχέση με τούρκικη ρίζα, αυτό δέν σημαίνει πώς και ή φυλετική ταυτότητα τών Νταβαραίων είναι τουρκική. Ή άλβανική γλώσσα είναι μιá γλώσσα έσπεράντο με άφθονία λέξεων τουρκικών. Ή στάση τών Νταβαραίων ως Έλλήνων αγωνιστών και ως Χριστιανών, που πολεμοῦσαν φορώντας φυλαχτό από τίμιο ξύλο, καταρρίπτει αυτή την υπόθεση. Ή τουρκική λέξη νταβάρ (πρόβατα) και ή σλαβική ταβάρις (φίλος, αδελφός) δέν βοηθοῦν περισσότερο, στην περίπτωση μας.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΑΛΥΒΙΩΝ

ΔΗΜΟΣ
ΣΑΡΔΝΙΚΟΥ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΑΛΥΒΙΩΝ

ΔΗΜΟΣ
ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΑΛΥΒΙΩΝ

ΔΗΜΟΣ
ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΑΛΥΒΙΩΝ

ΔΗΜΟΣ
ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΑΛΥΒΙΩΝ

ΔΗΜΟΣ
ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ

